

A Csodatévő Gopál (az Édesvíz Kiadó gondozásában) a Vyásadéva: Srímad Bhágavatam című műből való. A könyv meglepően drága, igaz, döbbenetesen színes is (az én ízlésemnek sok, amit Vass Ági elkövet stilizálásban – mintha Füzessy Zsuzsát akarná valaki összeötvözni az indiai vonalvilággal), és verseket tartalmaz, melyekkel szintén gondjaim vannak. A fordítás ugyanis (Bakos Attila munkája) elég primitívre magyarítja az eredetit – melyről csak remélhetjük, hogy igényesebb rímtechnikájú, s nem ennyire felező tizenkettes verselésű, mint ahogy itt olvashatjuk. Ennek ellenére nem kételkedem abban, hogy a gyerekek szeretni fogják a könyvet – bár a távoli kultúra meggyökereztetése, egy nagy vallás magjainak elültetése a gyermeki lélekbe igényesebb, értem ezen, ízléses–egyszerűbb formában is megtörténhetett volna.

Igen ízléses és esztétikus viszont az Első pillantásra sorozat, melyet a Park Kiadó indított útjára. Három könyve kapható éppen: Méretek, Formák, Számok. Egészen kicsi gyermekeknek való kiadványok ezek, azoknak szólnak, akik ismerkednek a mennyiségekkel, a kiterjedésekkel. A mindössze 17 – hangsúlyozom, gyönyörű – oldalért sokallom a 150 forintot. (Ráadásul az egyik általam vásárolt könyvet fordítva kötötték be a borítójába...) Azután látom, ez a sorozat is átvétel, a Dorling Kindersley Limited a copyrighter. S bár Stephen Oliver nagyszerű fotós, eltűnökdom azon, miért Angliából kell importálnunk olyan ötletet, hogy a nyolcas számot nyolc különböző kefével, a hetest hét különböző – noha nagyon mutatós – csigával lehet ábrázolni. Talán akadna itthon is fotóművész, aki jó anyagon jó felvételeket készítené, s a kiadás engedélyének megvásárlására fordított pénzt ki lehetne venni az ár kalkulációból...

De én nem vagyok szakember. Csak egy olvasó vagyok, aki örül és szomorkodik. Aki szomorkodik, mert örül. Örülve szomorkodik. Mert nemcsak olvas – vásárol is. Néha, ha bírja a pénztárcája és az idegrendszere...

ZALÁN TIBOR

Iglíce szívem...

Szvorák Kati új lemeze kapcsán

Örömünkre egyre több iskolában épül a tanítás hivatalos menetébe a népművészet. A tanszabadság kihívására sok helyütt alkották meg ezt az új tantárgyat. Ráadásul sokféleképpen. Nem mintha a korábbi tantervek elutasították volna a folklorizmus pedagógiai jelentőségét. A Kodály-i örökség súlya alatt erről sohasem gondolkodott a közoktatás, a pedagógiai hatalom.

Az újfolklorizmus pedagógiai hulláma azonban megannyi újdonságot hozott. A legszembetűnőbb, hogy míg a korábbi elképzelések megfogalmazói azon igyekeztek, hogy a népművészet értékei autonóm műalkotásokká nemesedjenek, magasodjanak – kissé úgy mond "akademizálódjanak" –, addig az új kezdeményezések megőrizni–újratemeteni próbálták a néphagyomány eredeti funkcionalizmusát. Az elgondolásban nyilván ott munkált a hitelességigény, de alighanem a fejlődéslélektani felismerés is: gyerekek, kamaszok szívesebben merülnek alá ebbe a világba, ha használhatják – olykor a játékhelyzetben is túllendülve – annak eszközeit, jeleit, ritmusait. A stratégia nyilvánvalóan

folyamatos: ha az anyanyelv kulturális–esztétikai tradícióiban otthonra találnak a gyerekek, nagyobb biztonsággal erednek újabb kulturális felfedezőutakra.

A folklorizmus iskolai bevonulásában hitem és java tapasztalatom szerint jelen van a közművelődési mozgalmak elmúlt két évtizede (nemcsak a táncház, de a játszóház, sőt a gyermekszínháték is), legalább annyira, mint az új politika nemzeti ideológiát elemeket hangsúlyozó szólama. Ennek megfelelően remélem tehát, hogy a népművészet iskolai új térhódításában szabadságmozgalmak hagyománya legalább annyira ott munkál, mint elkötelezettség–mozgalmaké. Ez az iskola számára életbevágóan fontos! Ha tananyagszalmázássá válik a néptánc, a kézművesség – ne adj'isten kötelező vizsgafeladatá –, akkor közel áll ahhoz, hogy elveszítse különleges, humánium-közvetítő vonzerejét.

Ezért szurkolunk Törökbálintnak, ahol a Zsolnai József vezette kísérleti iskolában először lett általános iskolai tantárgy a népművészet; szurkolunk Martonvásárnak és az Alsóerdősor utcának, ahol kialakult a néptánc alsótagozatos tanterve; a salgótarjáni Gagarin és Budapesti úti iskoláknak, a bátonyterenyei Erkelnek, az esztergomi képző gyakorlóiskolájának, A Loránd Ferenc irányította "magyar Gesamtschule" 4 újjáépített iskolájának, ahol a kalendárium rendjéhez igazítják a tanítást; Tatárszentgyörgynek, ahol a technika tantárgyat a népi kismesterségekkel váltották fel; Debrecennek, ahol az ének–zene mellett tanítják a kézművességeket; Nyíregyháza orosi iskolájának, ahol a hagyományos művészeti tantárgyak összehajló ágait fonták össze. Ezért szurkolunk Petrás Annának és társainak, hogy a budapesti Szakasits utcában 15 éves partizán-énekesnő – stílusosan mondva: betyárkodás – után megalakíthassák a "népművészeti–kézműves főiskolát". Hogy képzett pedagógust is folyamatos "közművelődési vérátömlesztésből" kapjon a népművészet irányában tájékozódó pedagógustársadalom. Vajon a "kulturális piac", a kiadók segítik-e ezt a tájékozódást? Elég kereslet-e számukra ez az új pedagógiai fellobbanás?

A Hungaroton vállalkozásának szívesen keltem jó hírért. Szvorák Katalin és a Téka együttes lemeze–kazettája, az Iglíce szívem jókor érkezett, jó segítség lehet. Az énekesnő karakteres szép hangja, a kísérő együttesnek hagyománytisztelő, de a gyerekek kedvébe járó hangszerezése (tekerő, zajkeltő hangszerek gyakori megszólaltatása), a megszólaló gyerekek hangja – az együttes és a népművészeti mozgalom "nagy generációjának" saját gyermekei! – jó íze a lemez–kazetta sikerének záloga. Közismert népi gyermekjátékdalok mellett néhány kuriózum is akad. A gyermekjátékokban bevált néptánc-tanítási anyag sikerdarabjai (elsősorban ugrósok) hallhatók. Motivációösszefűzésre, házi táncmozgásra ez a lemez nem alkalmas. A "B" oldal még egységesebb, hiszen az esztendő jeles napjainak szokásaihoz rendel egy–egy dalt, énekes–hangszeres kompozíciót. Az említett iskolai kísérletek Kalendárium–óráin bizonyára felcsendülnek majd ezek a dalok is.

TRENCSENYI LÁSZLÓ

Álarc a szélben

"Én vagyok én, te vagy te, ki a nagyobb számár, én vagy te?" – e mélyértelmű kiszámoló vitathatatlanul vitatható igazságának súly(talanság)át érezhették át mindazok,